

{יסוד שיטת לוי דיש ב' מעיינות}

מחלוקת רב ולוי. כפשוטו ללוי הטהרה הוא ממש ממקור אחר ולכן דם הבא משם כמו שבא מן העלייה, וזהו קושיות הגמ' דאם הפסיקה לא יתכן דינים על מעיין הזה של יומי וטבילה וכן ביולדת בזוב להמתין ז"ל. וכן משמע בירושלמי (נדה פ"א ה"ג) דללוי הדם ממש בא ממק"א, וזהו נמי פשטות לשון רש"י להלן (לו, א ד"ה אלא ללוי) דהדם כאילו בא מחוטמה, וכן הוא לשון הראשונים ביבמות (עה א) ע"ש ברשב"א וריטב"א דהוי כדם נחירים. וע' חשק שלמה להלן (לח ב בסו"ד) שכתב דלמעשה הדם בא מן העלייה, ע"ש. אבל למעשה בחת"ס (יו"ד סי' קנד) ביאר דלוי לא בא לחלוק דהדם בא ממש ממקור אחר, וכתב דלוי לא אמר דיש ב' ורידין ועורקין, אלא לשון מעיין והכוונה דהוי גורם אחר לדם הזה, ונסתם הטהור וכו' היינו דגורם זה נסתם אבל הדם בא מאותו ורידין ומקומות מן המקור והרחם.

והנה, בתוס' להלן (לו, א ד"ה הלכתא) בסוף הסוגיא הביא קושיית ר' מרדכי ב"ר יצחק שתמה על לוי מגמ' בכורות (מו, ב) דגירות שילדה בגיותה אין לה ימי טוהר, וללוי ק' למה סו"ס הוי מעיין אחר. וכתבו דזה י"ל כב"ש ולוי מודה דלב"ש הוי מעיין א', אבל ק' מסתם משנה להלן (מ, א) ביוצא דופן למה אין לה ימי טוהר סו"ס הוי מעיין אחר.

ותי' דהגם דהוי מעיין אחר מ"מ בא מן המקור ולכן בעינן לזה דהתורה התירתו ובגירות ויוצא דופן אין היתר תורה ע"ז. וכן הביא הרמב"ן (לה, ב) פ' הזה וקלסו דפירוש נכון הוא. ומפורש עכ"פ בתוס' דאינו בא מן העלייה ורק בא מן המקור, ורק מבואר עוד דבכלל אינו ב' מקומות נפרדים, ומשמע יותר כדברי החת"ס, ועכ"פ בתוס' מבואר דבעינן חידוש התורה להתירה כיון דבא מן המקור.

ולמעשה בחי' הר"ן תמה ע"ז דא"כ כאן ביומא וטבילה למה א"א ללוי לומר כרב, דהרי לתוס' מבואר דבעצם הוי נמי מעיין המטמא ורק גזה"כ הוא לטהרה, וא"כ י"ל דתלוי טהרה זו ביומי וטבילה. וכמו כן ק' מז"ג, וכה"ק החזו"א (קכ, ח) כאן מדין ז"ל.

ולמעשה עכ"פ בתוס' מבואר כדברי החת"ס דאינו ממש ממק"א וכדבריהם דהכל בא מן המקור, ורק תוס' משמע דללוי בכלל אינו מעיין אחר אלא גזה"כ וא"כ מ"ש רב מלוי.

וכתב החת"ס שם דכוונת התוס' נמי להנ"ל דהוי ב' סיבות וגורמים, ורק מאחר דסו"ס הדם בא דרך המקור א"כ נטמא הדם משום מקור מקומו טמא, ולטהר מדין מקור מקומו טמא בעינן גזה"כ, אבל עיקר סיבת הראייה טהור ללוי, ע"ש באריכות. ויש להעיר דברשב"א לעיל (לה, ב) כתב מפורש דללוי כה"ג גם האשה טמאה ולא רק הדם, ומוכח דאינו מדין מקור מקומו טמא אלא הוי ראייה גמורה ונעשית נדה.

ובעיקר הסוגיא יש לציין לחידוש של הלבוש (קפט, סל"ב) דגם דם זיבה ונדות הוי ב' מעיינות ולכן א"א לקבוע הוסת מזה לזה, וע' סדרי טהרה (קפט, ט) שהשיג עליו דלא יתכן בזיבה ונדות לומר כן, וכל סברת לוי רק בדם טוהר בלבד דהוי מעיין אחר.

{חידושים בסוגיין בדין סילוק דמים ווסתות}

ימי מניקותה מצטרף לימי עיבורה לסילוק דמים. ומקשינן ללוי למה ג' עונות אפי' רואה בימי טוהר אינו כלום דהוי מעיין אחר. ותי' דאה"נ ועכ"פ בעי משהו הפסק ולא בשופעת. ותמה רעק"א בגליון הש"ס דבאמת בגמ' לעיל מבואר דהצירוף של מניקה אחר מעוברת הלא ילדה בינתיים ויש דם לידה. ותי' דדם לידה לחוד ודם נדה לחוד, ולכן א"א לדון מדם לידה כלל.

וכתב רעק"א דהיינו דם היוצא מכח הלידה ממש, וא"כ אם אך ראתה אח"כ מה מהני בהפסק משהו הלא כל דמים שרואה בימי טומאה הוי מפסיק דאין זה בכלל דם לידה. וע' קה"י (סי' סו בסוגריים) דבע"כ ל"ד ומשהו היינו דלא תראה כלל לא בימי טומאה וגם לא בכניסה לימי טוהר במשהו.

אבל באור שמח (פ"ז ה"ד) כתב דמוכח כאן דאה"נ ודם לידה לעיל ל"ד דם מכח גוף הלידה אלא כל דם בימי טומאה נמי בכלל דם לידה דאינו בכלל וסתות של דם רגיל בדם נידות, ע"ש.

ועיקר הנידון מה נכלל בדם לידה ע' ראשונים להלן לז, ב תורי"ד שם כנראה נחלקו בזה.

והנה, בעיקר הגמ' כאן תמה הנצי"ב קושיא אלימתא דבכלל אינו מובן עיקר סילוק הדמים ללוי, אפי' אם לא ראתה כלל בימי טוהר, בשלמא לרב דהכל מעיין א' א"כ בג' עונות הוי ראייה והוכחה לסילוק דמים, אבל ללוי דהוי מעיין אחר, ואפי' אשה שאינה מסולקת אינה רואה ממעיין טמא א"כ מה הראיה כלל להוכיח מג' עונות דהיא מסולקת, וצ"ע.

וכתב קה"י (סי' סו) דלכאורה מוכח כאן ראייה גדולה בדין סילוק דמים לעיל בפ"ק, דאינו בתורת ראייה והוכחה אלא מציאות של הרגל הגוף, דבזה דלא ראתה נתרגלה שלא לראות וזה סיבה שלא תראה אח"כ

עוד, והוא חידוש גדול בסוגיין. והנהיג שם בצ"ע סו"ס הוא דבר מחודש ללוי דהוי ב' מעיינות. ויש להאריך עוד בסוגיא דווסתות, ע' תוס' יא, א ומהרש"א וחי' חת"ס שם.

{יסוד מסוגיין לדין סתירה אחר ספירה}

גמ'. ת"ש יולדת בזוב שספרה וכו' והקשו ללוי למה, הלא ב' מעיינות הן ואמאי ב"ה מטמאים, הלא הוא בימי טוהר. ות"ל לוי דס"ל כברייתא דשויים. עוד ת"י דאירי בשופעת ומ"מ משכח"ל דספרה ביולדת נקבה בשבוע א' ספרה ושוב ראתה בשבוע ב' לתוך ימי טוהר.

וכתבו התוס' (ד"ה שבוע) דר"ת הוכיח מכאן יסוד בדין סתירה דהוא רק בימי ז"נ, אבל אם ספרה הגם דעדיין לא טבלה אינה סותרת. ותוס' כתבו כן בין ביולדת בזוב, וראתה אח"כ בימי טוהר דאינה סותרת, וכן בכלל בכל אשה שספרה ולא טבלה ושוב ראתה דאינה סותרת דהיא כבר אחרי ז"נ ויש לה טהרת ז"נ. ובאמת הם ב' חידושים, דלגבי יולדת בזוב בסוגיין תלוי בדם שראתה בימי טוהר וזה יתכן דלא סתרה דבימי טוהר אין נדות וזיבות ואינה גורמת שום טומאה ולכן אינו סותר, אבל בכל אשה שספרה ולא טבלה הרי הדם טמא וגורמת טומאה, והוא חידוש נוסף לומר דבעינן סתירה בתוך הספירה דווקא.

ובאמת בב"י (סי' קצד) הוכיח מדברי הרמ' (איסורי ביאה ז, ה) דמחלק ביניהם, והגם בימי טוהר אינו סותר, מ"מ בכל זב שספרה ולא טבלה סותרת אפי' אחר המנין, וסו"ס הראייה גורמת טומאה, ורק בימי טוהר לא. [אבל יש לציין דהרשב"א כתב להסתפק בדעת הרמ' בזה וכנראה אין הכרח מלשונו לצד א].

וכתבו התוס' דלמעשה בזה"ז אינו נוגע דעל כל ראייה יושבת ז"נ וא"כ אפי' אם אינה סותרת מ"מ צריכה עוד ז"נ מצד ראייה זו עכשיו שראתה.

ולמעשה בטושו"ע (סי' קצו) הובא דין זה להלכה דאחר ז"נ אינה סותרת, ותמה הב"י (על מש"כ הטור דתוך ז' סותרת) דאינו נוגע למעשה כיון דעל כל דם יושבת ז"נ, וכמש"כ התוס' כאן.

ונאמרו בפוסקים שם כמה נפק"מ, ע' ט"ז (קצו, ג) דאם סותרת יש חזקת טומאה דמעיקרא, ויש נפק"מ לגבי בדיקות. עוד נפק"מ ע' חו"ד (קצו, ה) לענין תשמיש ביום ז' דסותרת ביום ז' ולכן אסורה אבל משום דינו דר"ז רק מכאן ולהבא ומותרת בתשמיש.

ועכ"פ עיקר הדין של התוס' כאן בראייה אחר ספירה אינו נוגע לדינא דבין כך יושבת ז"נ.

עמוד ב

{דין שפתה כשיעור ושוב קשתה סמוך ללידה}

משנה. המקשה נדה וכו' ואם שפתה אינו מטהר והוי יולדת בזוב, ונחלקו בשיעור השופי וכו'. והנה, ברמ' (איסורי ביאה פ"ז) כתב דאם שפתה כשיעור אפי' אם אח"כ סמוך ללידה חזרה וקשתה לא מהני לטהר דמים לפני השופי, דהשופי הוא גילוי על הדמים לפני כן דאינו מחמת ולד.

וכבר תמה המשנה אחרונה (פ"ד מ"ד) דבברייתא לכאורה מפורש להיפך, דמבואר דהכל תלוי אם שפתה סמוך ללידה או קושי סמוך ללידה, ולרמ' אינו תלוי בזה, דאפי' אם קשתה סמוך ללידה אם אך היה שיעור שופי לפני כן הוי יולדת בזוב. וגם בהיכ"ת בברייתא קשתה וקשתה אין זו יולדת בזוב, ולרמ' אינו כן. וכתב דבע"כ להרמ' צ"ל דשפתה בברייתא אינו שיעור שופי, ודוחק בברייתא. וכן בחזו"א כאן האריך בדעת הרמ'.

ולמעשה במאירי כאן במשנה מפורש להיפך דאם אך היה קושי סמוך ללידה טהורה והוי הכל דם קושי, ושיעור שופי וכו' הוא עד הלידה ממש.

והנה, בגמ' אמר רב דאם קשתה בימי זיבה יש טומאה ליומא עכ"פ, ושמאל מחמיר יותר דטמאה גם לשמור יום כנגד יום דחיישינן שמא תשפה אח"כ. ובאמת לכאורה טענת שמאל טענה חזקה דהרי יש חשש דאורייתא ואין ראייה מדם קושי דאפשר יהיה שופי אח"כ. וכתבו התוס' דרב ס"ל דאזלינן בתר רוב נשים דאינן שפות לילה ויום וכו'. ולמעשה לדברי המאירי א"צ לזה דאפי' אם רוב לשפות יום ולילה הרי ודאי רוב יש קושי עוד פעם סמוך ללידה, וא"כ ודאי הרוב הוא לטהר, וסתמת התוס' משמע קצת כהרמ' דאם אך היה זמן של שופי אז טמאה אפי' אם קשתה עו"פ אח"כ.

וע' רשב"א וריטב"א דבאמת כתבו דבעלמא חיישינן שמא תמות דסו"ס לבסוף ימות אבל כאן אדרבה בדרך כלל תמיד הקושי גובר יותר ויותר וא"כ א"צ לחוש לחשש כזו שמא תשפה, אבל תוס' כתבו טעם אחר וכו"ל. ולרמ' באמת צריך לסברת התוס'.

{ביאור שו"ט בגמ' אטו כל המקשה נדה}

גמ'. אטו כל המקשה נדה וכו'. נחלקו הראשונים כאן בב"י השו"ט ונפק"מ לדינא בדעת רב ושמאל, דרש"י מפרש דעיקר הקושיא בנוי על דברי הברייתא להלן דקושי מטהר רק בימי זיבה, וא"כ בימי נדה טמאה ולא

כל המקשה נדה היא. וע"ז תי' רב דעכ"פ טמאה ליומא וכפשוטו מדרבנן, [וע' תורי"ד להלן (לז, א) כתב חידוש גדול דלרב סותר יומו מה"ת כמו קרי, ע' להלן], ולשמואל יום ולילה. ושוב תי' ר' יצחק דכוונת המשנה לימי נדה ואז טמאה נדה, ולרש"י יוצא דליכא מחלוקת בעיקר הדין וכל הנידון רק בפ' המשנה. ולפי"ז ראיית הגמ' מהברייתא הוא רק ללשון זה דמקשה נדה בימי נדה וכו', וא"כ זהו כוונת המשנה וכו' יצחק, אבל אין מחלוקת לדינא.

אבל הרשב"א הביא מהר"ח דרב ושמואל באמת פליגי מדינא על ר' יצחק וכל המשך הגמ' דלא כרב ושמואל, ולדידהו אפי' בימי נדה יש טהרת קושי, ולכן לא פירשו כר' יצחק, והראיה לר"י הוא מעיקר דין הברייתא. ולפי"ז קושיית הגמ' אינה מכח כל המקשה נדה היא אלא דצ"ב עיקר כוונת המשנה דאינו נכון דאם יש קושי אינו נדה. ובאמת הרשב"א ל"ג כל המקשה וכו' אלא אטו המקשה נדה וכו', וכ"ה בריטב"א ע"ש שהקשה מכח זה על פירש"י.

ועכ"פ לדינא קיי"ל כר' יצחק וכברייתא דדין קושי מטהר רק בימי זיבה ולא בימי נדה.